

© The Economist

Darrerament, a l'eurozona les coses li han anat una mica més bé: el creixement d'un 0,4% al primer trimestre (un 1,6% en termes anuals) ha estat el creixement més elevat en els dos anys de recuperació; la desocupació ha caigut a l'11,1%, el valor més baix en tres anys; i la inflació torna a ser positiva. Fins i tot ha crescut l'esperança que Grècia pot continuar dintre de la moneda. Però encara que se segelli un acord perquè Grècia no en surti, aviat l'euro afrontarà una crisi més extensa. El lent creixement i les tenses finances dels Governos dels últims anys aviat quedaran dràsticament amplificats per la demogra-

La força que assalta l'euro

La població d'Europa, cada cop més envellida, a llarg termini suposa una amenaça per a la unió monetària.

fia. I el membre que afrontarà l'escomesa més severa no és cap país del Mediterrani sinó Alemanya, el forçut de l'eurozona.

D'entrada, l'efecte econòmic d'una població envellida és positiu, però finalment és negatiu. La gran generació nascuda després de la Segona Guerra Mundial va contribuir durant molts anys a un creixement més alt perquè hi havia més mà d'obra, tant en termes absoluts com relatius al conjunt de la població. Però a mesura que la generació del *baby boom* es va jubilar, és substituïda per generacions més minses, nascudes quan la fertilitat era molt més baixa. Llevat que hi hagi unes millores en la productivitat que ho compensin o que s'apugin molt les edats de jubilació, això reduirà el creixement potencial, ja que →

A mesura que la generació del *baby boom* es va jubilant, és substituïda per generacions més minses, nascudes quan la fertilitat era molt més baixa.

→ hi haurà menys gent disponible per treballar. El canvi està marcat per naixements de fa molts anys i els avenços mèdics allarguen la longevitat, per tant, aquest canvi és inexorable. La influència dels immigrants joves només ho pot atenuar, perquè la població nadiua és inevitablement més elevada que el nombre de nous nats.

L'efecte fiscal d'una població envellida té dues fases. En la primera, els pressupostos públics gaudeixen de l'avantatge que un nombre creixent de treballadors inflen els ingressos fiscals mentre que el nombre relativament petit de gent gran frena el cost de les pensions. Però a mesura que els *baby-boomers* es jubilen, aquest avantatge es converteix en un càstig. Hi ha menys gent en edat de treballar per pagar impostos, mentre que el nombre a l'alça de jubilats fa pujar la despesa relacionada amb l'edat de dues maneres: hi ha més gent que necessita pensions públiques i es gasta més en sanitat, que principalment és un servei ofert pels Governos. Si bé la despesa en ensenyament tendeix a baixar, l'estalvi és relativament petit.

Als Estats Units, el *baby boom* de la postguerra va començar abans que a Europa, just després de la guerra. La taxa de natalitat va arribar al punt màxim al final dels anys cinquanta. Això fa que els primers membres d'aquesta generació ja s'estiguin jubilant. Però com que la fertilitat s'ha mantingut propera a la taxa de substitució (una mica més de dos fills per dona) i la immigració ha estat relativament alta, la població en edat laboral continua en augment.

Per contra, el *baby boom* d'Europa va començar realment als anys cinquanta i va arribar al pic a mitjan anys seixanta, per tant, Europa tot just ara comença a entrar a la fase negativa. Però el *baby boom* d'Europa no va ser tan pronunciat com la versió nord-americana i la taxa de fertilitat va caure més de pressa i en major mesura just després del pic. Va arribar a ser més baixa que la taxa de substitució als setanta i s'ha mantingut especialment baixa a l'Europa del sud i a Alemanya. (Al Regne Unit i a França els darrers anys ha tornat a pujar fins als nivells dels Estats Units.)

Això implica que l'efecte del punt d'inflexió serà especialment profund a l'eurozona. Les noves projeccions que ha publicat fa poc la Comissió Europea demostren tant la magnitud com la imminència del canvi. Entre el 2013 (la base per als pronòstics) i el 2030, la població en edat laboral de l'eurozona disminuirà un 6%. La baixada s'espera que sigui particularment pronunciada a Alemanya, on el conjunt de treballadors potencials es reduirà un 13%. La caiguda a França, en canvi, serà només d'un 1% i el Regne Unit experimentarà un petit augment, d'un 2%.

A mesura que baixi la població en edat laboral, el nombre de pensionistes anirà creixent. Aquesta pressió doble fa augmentar la proporció de dependència de la gent gran (definida com el nombre de gent de 65 anys o més en relació amb les que en tenen entre 20 i 64). A l'eurozona en conjunt, la proporció passarà d'un 32% el 2013 a un 45% el 2030. El canvi demogràfic serà especialment intens a Alemanya, on el

nombre de pensionistes creixerà uns cinc milions (un increment del 30%), mentre que la població en edat laboral caurà més de sis milions. Això farà que la seva proporció de dependència passi d'un 34% a un 52% el 2030: la més alta d'Europa a banda del petit país bàltic de Letònia.

Que es preparin, els sense fills

Aquestes influències demogràfiques adverses no condemnen automàticament l'economia de l'eurozona a un creixement encara més lent. En principi, un creixement amb una major productivitat podria compensar el nombre a la baixa de treballadors, que entre el 2020 i el 2030 podria fer disminuir el creixement del PIB d'Alemanya prop d'un 0,7% per any, segons les projeccions de la Comissió. Això no obstant, fins i tot abans de la crisi financera, el creixement de la productivitat a l'eurozona ja s'havia alentit. Durant la crisi de l'euro dels últims quatre anys ha estat insignificant. Que es recuperés i assolís el decebedor 1% per any que tenia abans ja seria un èxit.

La resposta més evident a una població envellida és que la gent gran continuï treballant perquè es puguin pagar les pensions quan siguin més vells. Els canvis que es van fer a Itàlia el 2011, per exemple, van apujar l'edat de jubilació. Això podria, potencialment, fer augmentar el nombre de treballadors, ja que hi hauria més persones de 50 o 60 anys que continuarien treballant. En aquest sentit, tant si és dins com fora de l'eurozona, Grècia ha d'abordar les jubilacions anticipades. Fins i tot fent aquestes reformes, però, l'eurozona s'haurà d'esforçar per créixer a un ritme raonable els propers quinze anys. Això farà que costi d'abordar el gran sobreendeutament tant públic com privat que afligeix molts dels Estats membres, cosa que els fa vulnerables a més revessos.

El fet que l'envelliment serà especialment pronunciat a Alemanya és important pel seu pes en la unió monetària. La resistència de la seva economia ha donat múscul a l'eurozona durant la crisi. Però la demografia afeblirà l'economia més gran de la zona euro. Certament, segons les noves projeccions, el Regne Unit suplantarà Alemanya com el país més poblat de la Unió abans del 2050. L'envelliment de la població debilitarà el forçut de l'eurozona. •

Traducció d'Arnau Figueras